

Liberální profesor o rovnosti (V. I. Lenin, 1914)

Liberální profesor pan Tugan-Baranovskij zahájil kampaň proti socialismu. Tentokrát k tomu nepřistupoval z politickoekonomického hlediska, ale z hlediska všeobecných úvah o rovnosti (snad tyto povšechné úvahy připadaly profesorovi vhodnější pro nábožensko-filozofické debaty, jichž se zúčastňoval.

„Vezmeme-li socialismus ne jako ekonomickou teorii, ale jako životní ideál,“ prohlásil pan Tugan, „je nepochybně spjat s ideálem rovnosti, avšak rovnost je pojem ... , který se nedá odvodit ze zkušeností a rozumu.“

To je úvaha liberálního vědce, opakujícího neuvěřitelně ořepané a obehnané argumenty: zkušenosti a rozum přece zjevně dokazují, že lidé si *nejsou* rovni, socialismus však zakládá svůj ideál na rovnosti. To tedy, jak jistě vidíte, znamená, že socialismus je nesmysl, že odporuje zkušenostem a rozumu a tak dále!

Pan Tugan opakuje starý trik reakcionářů: nejdříve zkomolit socialismus a připsat mu nějakou absurdnost a potom tyto absurdnosti vítězoslavně vyvracet! Ti, kdo říkají, že zkušenosti a rozum dokazují, že lidé si *nejsou* rovni, chápou rovnost jako stejné *schopnosti* neboli *totožnost* fyzické síly a duševních schopností lidí.

V tomto smyslu si lidé samozřejmě rovni *nejsou*. Žádný rozumný člověk a žádný socialista na to nezapomíná. Jenomže *taková* rovnost nemá se socialismem *nic* společného. Jestliže už pan Tugan neumí vůbec *myslet*, *umí* určitě alespoň číst. A kdyby si vzal známou práci jednoho ze zakladatelů vědeckého komunismu, Bedřicha Engelse, kritizujícího Diihringa, mohl by si pan Tugan přečíst speciální výklad o tom, že by bylo hloupé rozumět rovností v ekonomickém smyslu něco jiného než *odstranění tříd*. Když však páni profesori začínají vyvracet socialismus, pak nevíte, čemu se víc divit, zda jejich tuposti, ignorantství nebo nesvědomitosti.

Když jde o pana Tugana, musíme začít od základu. Sociální demokraté rozumějí, rovností v politickém smyslu *rovnoprávnost* a v ekonomickém smyslu, jak už bylo řečeno, *odstranění tříd*. Na nastolení rovnosti mezi lidmi ve smyslu rovnosti sil a schopností (fyzických a duševních) socialisté vůbec nepomýšlejí.

Rovnoprávnost znamená požadavek stejných politických. práv pro *všechny* občany státu, kteří dosáhli určitého věku a nejsou postiženi ani obyčejnou, ani liberálně profesorskou slabomyslností. Tento požadavek nevyslovili jako první ani socialisté, ani proletariát, nýbrž *buržoazie*. Dokazují to všeobecně známé historické zkušenosti všech zemí světa a pan Tugan by se to mohl snadno dovědět, kdyby se neodvolával na „zkušenosti“ jedině proto, že chce obalamutit studenty a dělníky a zavděčit se mocným tohoto světa „potřením“ socialismu.

Buržoazie prosazovala požadavek *rovnosti* práv všech občanů v boji proti středověkým, feudálním, nevolnickým a stavovským privilegiím. Například v Rusku, na rozdíl od Ameriky, Švýcarska apod., má šlechta dodnes privilegia ve veškerém politickém životě, ve volbách do Státní rady, ve volbách do dumy i v místní správě, v daňové politice i v mnoha dalších případech.

Dokonce i ten nejtěžkopádnější a nejzaostalejší člověk může pochopit, že jednotliví příslušníci šlechtického stavu si *nejsou* rovni svými fyzickými a duševními schopnostmi, jako si *nejsou*

navzájem rovni ani lidé patřící k „poplatnému“; „černému“, „nižšímu“ či „neprivilegovanému“ rolnickému stavu. Všichni šlechtici si však *jsou rovni* svými *právy*, kdežto všichni rolníci jsou si rovni svým bezprávným postavením.

Už chápe učený a liberální profesor pan Tugan rozdíl mezi rovností ve smyslu rovnoprávnosti a rovností ve smyslu rovnosti sil a schopností?

Přejděme nyní k rovnosti v ekonomickém smyslu. Ve Spojených státech amerických stejně jako v ostatních vyspělých státech neexistují středověká privilegia. Všichni občané jsou si rovni, pokud jde o politická práva. Jsou si však také rovni *svým postavením ve společenské výrobě*?

Ne, pane Tugane, nejsou si rovni. Jedni vlastní půdu, továrny, kapitál a žijí z nezaplacené práce dělníků; těch je nepatrná menšina. Druzí, a to je obrovská masa obyvatelstva, nevlastní žádné výrobní prostředky a žijí pouze z prodeje své pracovní síly; to jsou proletáři.

Ve Spojených státech neexistuje šlechta, a buržoazie i proletáři mají stejná politická práva. *Nejsou* si však rovni svým *třídním* postavením: jedni, třída kapitalistů, vlastní výrobní prostředky a žijí z nezaplacené práce dělníků, druzí, třída námezdních dělníků, proletářů, nevlastní výrobní prostředky a žijí z toho, že prodávají na trhu svou pracovní sílu.

Odstranit třídy znamená dosáhnout toho, aby *všichni* občané měli *stejný* vztah k *výrobním prostředkům* celé společnosti, což znamená, že všichni občané mají *stejnou* možnost pracovat se společenskými výrobními prostředky, na společné půdě, ve společných továrnách atd.

Toto vysvětlení podstaty socialismu bylo nezbytné pro poučení vzdělaného liberálního profesora pana Tugana, který se snad bude snažit a pochopí nyní, že očekávat v socialistické společnosti *rovnost* sil a schopností lidí je absurdní.

Zkrátka, když socialisté mluví o rovnosti, chápou ji vždycky jako rovnost *sociální*, rovnost společenského postavení, a v žádném případě ne jako rovnost fyzických a duševních schopností jednotlivců.

Čtenář se možná s údivem zeptá, jak se mohlo stát, že vzdělaný liberální profesor zapomněl na tyto základní pravdy, které každý zná z kteréhokoli výkladu socialistických názorů. Odpověď je jednoduchá: *Osobní* vlastnosti dnešních profesorů jsou takové, že se mezi nimi lze setkat i s tak vzácně omezenými lidmi, jako je Tugan. *Společenské* postavení profesorů v buržoazní společnosti je takové, že jmenování jsou jenom ti, kdo zaprodávají vědu kapitálu, kdo jsou ochotni vykládat o socialistech nejneuvěřitelnější nehoráznosti, nejnestoudnější hlouposti a výmysly. Buržoazie to všechno profesorům promine, jen když budou „potírat“ socialismus.

Put' pravdy, č. 33 11. března 1914

Podle listu Put' pravdy